

בס"ד. ש"פ לך-לך, ח' מר-חשון ה'תשר"מ.

בלתי מוגה

אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים, וידוע דיוק רכינו הזקן כד"ה זה (במאמר דשנת תקס"ב הנדפס בסה"מ תקס"ב ח"ב (ע' תקו), ובנוסח אחר גם באור התורה לאדמו"ר הצ"צ, הכותב שמאמר זה שמע אדמו"ר הזקן ממורו הה"מ נ"ע), מהו קשר הענינים, דכשימול כשר ערלתו יהי' אז אב המון גוים. ונקודת הביאור המכואר בהדרושים. (בהתאם לכל הנוסחאות) הוא, דהנה אברהם אבינו היתה מדתו מרת החסד, כמסופר במדרוז"ל כפשטות, וכפרט בפנימיות הענינים, וכדאיתא במדרש שהאבות הן הן המרכבה, ואברהם הי' מרכבה למדת החסד, וכדאיתא בספר הבהיד שאמרה מדת החסד לפני הקב"ה מימי היות אברם בארץ לא הוצרכתי לעשות מלאכתי שהרי אברם עומד ומשמש במקומי. דמהלשון מימי היות אברם בארץ משמע דהיינו גם לפני שנימול. ומזה מוכן, דענינו של אברם הי' המשכת החסד שלמעלה. ומטעם זה היו יורדים אז נשמות גבוהות גם לאומות העולם, כי המשכת החסד היא ע"י היסוד, וכיון שאז לא נימול עדיין, ולא היתה הפרדת הערלה מהיסוד (מהאבר), לפיכך נמשך החסד גם כאלה השייכים לכחי' ערלה, היינו אוה"ע.

והנה בכיאר הענין מה שלפני המילה היתה המשכת נשמות עליונות (צדיקים מופלגים) גם לאוה"ע, מביא [בנוסח אחד מאותו מאמר (סה"מ שם ע' תקד)] דוגמא לזה מתושלח. וי"ל, שבצדיקים מופלגים גופא הי' דוגמא מפליאה. כי נוסף לזה שהוא חי מספר שנים הגדול ביותר, שזה מורה על המשכת החסד כו', הנה פעולתו של מתושלח היתה לא רק בעצמו אלא גם בכני דורו, בני דור המכול, שהיו רשעים כו'. וכידוע שהקב"ה עיכב את המכול כו' ימי אכלו של מתושלח. והיינו, דלא רק שבחיים חיותו בעלמא דין עיכב את המכול, אלא שגם אחר מיתתו נתעכב בגללו המכול לשבעה ימים, אף שהי' מצב של כי מלאה הארץ חמס גו' ובאופן גרוע יותר מדור הפלגה (כמכואר במארז"ל), ובכ"ז נתעכב בגללו המכול לשבעת ימים. ועיכוב של המכול הי' (לא רק למטה, אלא) גם בכל סדר ההשתלשלות, שהרי המכול הי' בכל סדר ההשתלשלות. ויתירה מזו, דכל זמן זה (שנתעכב המכול בגללו) הי' מצב שאם ישוכו יהיו גשמי ברכה, היינו תכלית השלימות דברכה. שמכל זה מוכן איך שלפני מילת אברם הי' ענין נשמות הגבוהות והמשכת החסד שלמעלה גם באוה"ע וכו'.

ובזה יוכן מה שדוקא אחרי שנימול אברם נעשה לאב המון גוים. כי הנה ענין אב המון גוים הוא שהוא בכחי' אב ומושל ושולט עליהם. ולפני המילה, מכיון שהיתה המשכת החסד שלמעלה ונשמות הגבוהות גם לגוים, לאוה"ע, לכן לא הי' לאברם שליטה עליהם כ"כ. ודוקא כשנימול אברם, ונפרדה הערלה

מן הברית שהוא בחי' יסור, היינו שאין ארה"ע מקבלים יותר מחסד שלמעלה כמו ישראל, אז דוקא נפעל ענין אב המון גוים, שאברהם הוא בכחי' אב ושולט ומושל עליהם.

והנה יש עור פירוש בענין אב המון גוים שהוא אב לגרים (רמב"ם הלכות בכורים פ"ר ה"ג), וגם ענין זה (ענין הגירות) נעשה ע"י המילה. ומבאר בזה בהמאמר, והנה לפני המילה היו יורדים נשמות גבוהות גם לאוה"ע כנ"ל, ומטעם זה, לא ה' ענין הגירות לפני מילת אברם, כי מכיון שגם באוה"ע היו נשמות גבוהות, לכן לא ה' להם סיבה ורצון להתגייר כו'. משא"כ אחרי מילת אברהם שנעשתה ירידה באוה"ע, הנה זה ה' סיבה שיהי' להם רצון להתגייר. ובוה מבאר בהמאמר שם (ע' תקז), מה שאין מוצאים הרבה גרים מישמעאל, כי ישמעאל נולד לפני ברית זו, ולכן אף שיש בו ג"כ ענין נשמות הגבוהות כו', וכמאמר אברהם יצא ממנו ישמעאל כו', בכ"ז אין מוצאים הרבה גרים מישמעאל, כי ישמעאל נולד לפני ברית זו. משא"כ בעשו יש יותר גרים, משום שנולד אחר הברית, ולכן אף שאין בו נשמות גבוהות אבל יש בו גרים, כי נולד אחר שנפרד הערלה מן הברית, וכמאמר כי ביצחק יקרא לך זרע, ביצחק ולא כל יצחק.

והנה ע"פ הנ"ל יש לבאר ענין תמוה. והנה ידוע הכלל דכל ירידה היא צורך עלי'. ולפ"ז יש להבין, רמכיון שע"י אתה בחרתנו מכל העמים ורוממתנו מכל הלשונות, נעשה ענין דהיפך הבחירה והרוממות בשאר האומות, דזהו ענין של ירידה כו', א"כ מהו ענין העלי' שע"י. וע"פ הנ"ל יש לבאר זה, כי לפני מ"ת, לפני הבחירה וכו', אף דאז היתה המשכת החסד שלמעלה גם באוה"ע, וכמבואר במ"א במארו"ל דכ"ו דורות היו ניזונין בחסרו של הקב"ה, רקאי על ז' מדות דעתיק או עכ"פ דאריך, אבל מפני זה לא ה' בהם ענין הגירות, כי מכיון שלא היו בירידה לא ה' נפעל בהם ענין העלי'. וע"י הירידה שנפעלה אח"כ, ע"י הבחירה וכו', אז נפעל בהם ענין הגירות, שזהו תכלית העלי' שלמעלה ממצבם שלפני הירידה. ועד להגרים דר"מ ור' עקיבא, דמבואר בכמה דרושים, במעלת ר"מ ור"ע (שהיו גרים), דדוקא על ידם נפעל עליו מיוחד בתורה, וכמבואר בנוגע לר"ע דכולהו אליבא דר"ע, וכן בנוגע לר"מ ארו"ל שהי' מאיר עיני חכמים בהלכה ועד שלא יכלו חכמים לעמוד על סוף דעתו [דמטעם זה ר"מ ור"י הלכה כר"מ], ובירושלמי איתא שר' עקיבא הושיב את ר"מ לפני רשב"י (אף שאמר לרשב"י דייך ובוראך מכירים כוחך).

וזהו אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים, דע"י הסרת והפרדת הערלה מן הברית, נעשה אברהם אבינו לאב המון גוים, אב וקצין, ועד שזה באופן גלוי, כמאמר נשיא אלקים אתה בתוכנו גו'. והנה אברהם ה' ראש למולים, וממנו נמשך אח"כ בכאר"א מישראל, כי ענין זה הוא ירושה לנו

מאבותינו, ובא לידי גילוי לעת"ל כאשר יהיו כל הענינים באמיתתם בגילוי, וכמו שנאמר ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו. דאז יהיו כל ישראל בכחי' בעה"ב ואב המון גוים, כמ"ש והיתה לה' המלוכה, ע"י שלפני זה יקויים הכתוב אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכס אחד, ואז יהי' נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים גו' ונהרו אליו כל הגוים, ועד"ז בכל ארץ ישראל שתמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, ואז יהי' זה בגילוי, ע"י שתחילה יבואו כל ישראל לארץ הקודש, כנערינו ובזקנינו בכנינו ובבנותינו, דאז ילכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' גו', בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמהרה בימינו ממש.

